

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПРОМІРІВ В РОДИНАХ КОНЕЙ ОРЛОВСЬКОЇ РИСИСТОЇ ПОРОДИ

I. О. Супрун

Національний університет біоресурсів та природокористування

Згідно з проведеним порівняльним аналізом промірів будови тіла кобил сучасних генеалогічних маточних родин орловської рисистої породи на прикладі основних п'яти кінних заводів Дубрівського, Запорізького, Лозівського, Лимарівського та к/з "Шахтар", виявлена достовірна міжродинна та міжзаводська диференціація за розвитком екстер'єрних ознак.

Ключові слова: орловська рисиста порода, генеалогічна структура, родина, родоначальниця, проміри, мінливість, консолідованість, селекція.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Ознака екстер'єру, як складова частина цільових параметрів бажаного типу коней, входить до всіх селекційних програм при створенні та вдосконаленні існуючих порід та типів. Зовнішній вигляд тварин, форми будови тіла певною мірою відображають характер її фізіологічної діяльності і напрямок продуктивності, а екстер'єрна оцінка є необхідним елементом комплексної оцінки тварин. Окрім того існує тісний взаємозв'язок екстер'єру з міцністю, відтворною здатністю і здоров'ям тварин [8].

Моніторинг якісного стану породи в племінному конярстві проводиться за двома основними структурними напрямками її розвитку: за лініями і родинами. І якщо за лініями в сучасній науковій літературі за орловською рисистою породою коней представлено вже не мало досліджень, то за родинами їх недостатньо.

Порівняльний аналіз господарських якостей родин основних господарств, які тривалий час працюють з орловською рисистою породою, і в яких представлено її сучасне племінне ядро, дозволить не лише всесторонньо вивчити особливості структурних одиниць, зосереджених в цих кінних заводах, а й підвищити рівень селекції з ними в даних господарствах, дати вірні рекомендації щодо оптимізації селекційно-племінної роботи вже зі всією породою, що особ-

ливо актуально сьогодні в умовах постійного скорочення чисельності даної культурної породи коней [2, 3, 4].

Тому **метою досліджень** було виявлення особливостей прояву головних екстер'єрних ознак орловської рисистої породи між представницями родин кінних заводів, в яких зосереджене основне за чисельністю поголів'я коней орловської рисистої породи, тим самим істотно поповнивши племінну базу даних за якісним складом жіночих структурних одиниць в породі.

Матеріал і методика досліджень. Матеріалом для даної роботи послужили: картотеки племінних кобил орловської рисистої породи та зведені бонітувальні відомості коней в провідних українських кінних заводах: Дубрівському, Запорізькому, Лозівському, Лимарівському та к/з "Шахтар". Для диференціації родин скористалися племінними книгами, каталогами коней, допущених до племінного використання, та коней випробуваних на іподромі, а також "Програмою селекції коней орловської рисистої породи в Україні на 2001-2011 роки" [5]. Основними порівнюваними величинами були: середні значення промірів по маточному племінному складу заводу, промірів по родині заводу та промірів родини в породі (коли представниці зустрічаються в кількох кінних заводах).

Результати досліджень. Згідно з нашими попередніми дослідженнями [6], племінний склад п'яти найбільших кінних заводів орловської рисистої породи налічує 158 представниць різних генеалогічних маточних груп. Всього таких груп 31. Найчисельнішими серед племінних кобил в породі є родини Румби (15 кобил), Бухти (10), Приманчивої (9), Ксантіпи (8). Критично малочисельними в породі є родини Дездемони (2 голови), Крестниці (3), Барвіхи (3), Кадетки (2), Дані (4), Карти (4), Трелі (3). Серед малочисельних опинилися видатні родини, що сприяли прогресу породи через своїх нащадків рекордистів та переможців традиційних призів.

Головними селекційними ознаками для коней орловської рисистої породи є: проміри, тип та екстер'єр, роботоздатність і відтворні якості [1]. До аналізу за чотирма основними промірами залучено сучасне племінне поголів'я кобил (на 2011 рік) п'яти згаданих вище кінних заводів.

Порівняльний аналіз промірів статей будови тіла кобил між маточними родинами досліджуваних кінних заводів дозволили з'ясувати, що за висотою в холці лідирують родини Капелі та Лузурі із кінного заводу "Шахтар" (166-170 см, див. табл. 1). Найменшу висоту в холці серед усіх представлених родин виявлено в родині Утопії Запорізького кінного заводу (155 см).

Таблиця 1. Висота в холці представниць родин в різних кінних заводах, $M \pm m$, см

Родина	Запорізький		Cv,%	Дубрівський		Cv, %	Шахтар		Cv, %	Лозівський		Cv, %	Лимарівський		Cv, %
	$M \pm m$, см	n		$M \pm m$, см	n		$M \pm m$, см	n		$M \pm m$, см	n		$M \pm m$, см	n	
13547 Бухти	157,0±0,95	5	1,35	–			164,0±4,00	2	3,45	162,8±2,09	3	2,57	–		
12620 Конвенції	157,8±1,44	4	1,58	–			160,5±2,50	2	2,20	–			–		
9608 Левиці	159,0±1,63	6	2,51	–			–			165,0±1,00	2	0,85	–		
10019 Пікантної Утопії	159,5±1,41	2	3,98	164,0±0,00	2	0	164,17±1,47	3	2,19	–			–		
4000 Румби	158,9±1,39	7	2,31	159,6 ±0,68	5	0,95	161,34±1,333	3	1,43	–			–		
Дездемони	159,0±3,00	2	2,66	–			–			–			–		
010572 Чудної	157,5±2,50	2	2,24	–			165,00±0,00	2	0	158,6±0,00	5	0,71	–		
14139 Крестниці	164,0±0,00	1	0	–			–			160,5±0,50	2	0,44	–		
Подруги	–			159,0±1,53	3	1,	–			–			–		
Валюти	–			160,7±0,61	5	0,	–			–			–		
10680 Аїди	–			159,3 ±1,28	3	2,13	165,0±0,00	1	0	–			–		
8199а Барвіхи	–			159,0±0,00	1	0	162,0±0,00	1	0	161,5 ±4,50	2	3,94	–		
5566 Дані	–			161,75±1,90	4	2,38	159,0±0,00	1	0	–			–		
550 а Лігії	–			165,0±0,00	1	0	–			–			161,5 ±6,50	4	1,76
6508 Ксантіпи	–			163,4±1,40	8	2,42	160,0±0,00	1	0	–			–		
Паніки	–			162,0±0,00	1	0	–			–			–		
Кубані	–			–			–			162,5 ±4,50	2	3,91	–		
Приманчивої	–			–			164,4±0,84	1	1,35	–			–		
Капелі	–			–			170,0±0,00	1	0	–			158,8 ±1,38	4	1,73
Лазурі	–			–			166,0±1,22	4	1,47	–			–		
8479 Вікторини	–			–			166,5±1,50	2	1,27	–			–		
5257 Весни	–			163,5±0,50	2	0,43	163,0±0,00	1	0	–			–		
Карти	–			–			–			164,0±1,78	4	2,17	–		
5122 Бурлачки	–			160,0±0,00	1	0	–			–			–		
3574 Каватіни	–			–			–			158,0±0,00	1	0	–		
3243 Двіни	–			–			–			–			158,5±1,12	6	1,72
0468 Кадетки	–			–			–			161,0±1,63	2	1,75	–		
11428 Лопані	–			–			–			–			156,0±0,00	1	0
11849 Трелі	–			–			–			–			157,0±0,00	3	0
4395 Премії	–			–			–			–			158,6±1,39	3	1,76

Найнижчими за зростом (159 см) в кінному заводі “Шахтар” є представниці родини Дані. В Дубрівському кінному заводі – Подруги (159). В Лозівському кінному заводі найменші розміри кобил в родинах Чудної та Каватіни (158 см), а в Лимарівському – родинах Лопані та Трелі (156-157 см). Мінливість висоти в холці у різних кінних заводах знаходиться в межах 1,4 – 3,5%.

Таблиця 2. Коса довжина тулуба представниць родин в різних кінних заводах, $M \pm m$, см

Родина	Запорізький	Дубрівський	Шахтар	Лозівський	Лимарівський
13547 Бухти	164.0±1.30	–	167.0±4.00	167.0±2.10	–
12620 Конвенції	159.8±2.18	–	163.5±3.50	–	–
9608 Левиці	166.3±2.40	–	–	168.0±1.00	–
10019 Пікантної	172.0±4.00	167.5±0.5	169.7±1.02	–	–
Утопії	159.5±0.50	–	–	–	–
4000 Румби	163.9±2.36	162.2±1.2	165.7±2.03	–	–
Дездемони	164.0±3.00	–	–	–	–
010572 Чудної	159.0±2.00	–	172.0±0.00	161.6±1.36	–
14139 Крестниці	170.0±0.00	–	–	165.0±1.00	–
Подруги	–	162.3±1.2	–	–	–
Валюти	–	162.5±0.9	–	–	–
10680 Аїди	–	160.8±1.3	174.0±0.00	–	–
8199а Барвіхи	–	162.0±0.0	–	164.5±3.50	–
5566 Дані	–	164.0±3.3	161.0±0.00	–	–
550 а Лігії	–	167.0±0.0	–	–	164.0±8.0
6508 Ксантіпи	–	165.4±1.4	173.0±0.00	–	–
Ланіки	–	164.0±0.0	–	–	–
Кубані	–	–	–	166,5±5,50	–
825 Приманчи-Капелі	–	–	168,4±1,09	–	–
Капелі	–	–	176,0±0,00	–	160,5±4,1
Лазурі	–	–	170,3±1,03	–	–
8479 Вікторини	–	–	171,5±0,50	–	–
5257 Весни	–	166,0±0,0	169,0±0,00	–	–
Карти	–	–	–	166±1,73	–
5122 Бурлачки	–	161,0±0,0	–	–	–
3574 Каватіни	–	–	–	162,0±0,0	–
3243 Двіни	–	–	–	–	159,3±0,8
0468 Кадетки	–	–	–	165,5±0,41	–
11428 Лопані	–	–	–	–	157,0±0,0
11849 Трелі	–	–	–	–	157,0±1,0
4395 Премії	–	–	–	–	161,8±1,4

Найкрупніші кобили знаходяться в кінному заводі “Шахтар”, про що яскраво свідчать усі середні значення чотирьох промірів (табл. 1-4). Так за косою довжиною тулуба в цьому кінному заводі високі показники мають кобили родин Капелі, Аїди, Чудної, Ксантіпи, коса довжина тулуба яких знаходиться у межах 176-172 см. Тоді як і за висотою в холці, і за косою довжиною тулуба майже всі представниці родин Запорізького кінного заводу поступаються тим, що роз-

водяться в інших кінних заводах. Але поряд з цим потрібно відмітити, що коса довжина тулуба найкращої за даним показником родини Пікантної сягає 172 см, що достовірно вище від значень інших родин в Дібрівському, Лозівському та Лимарівському заводах. Вважаємо, що у цьому випадку, як і на прикладі крупності маточного складу кінного заводу “Шахтар”, на розвинутість екстер’єрних характеристик значний вплив мали паратипові фактори.

Таблиця 3. Обхват грудей за лопатками представниць родин в різних кінних заводах, $M \pm m$, см

Родина	Запорізь- кий	Дубрів- ський	Шахтар	Лозів- ський	Лимарів- ський
13547 Бухти	178.4±1.32	–	190.5±5.50	182.8±1.79	–
12620 Конвенції	179.8±1.36	–	191.0±4.00	–	–
9608 Левиці	182.5±1.80	–	–	183.5±0.50	–
10019 Пікантної	181.5±4.50	187.5±5.50	199.3±2.65	–	–
Утопії	177.8±1.44	–	–	–	–
4000 Румби	182.1±2.18	184.2±2.03	191.7±0.88	–	–
Лездемони	179.5±1.50	–	–	–	–
010572 Чудної	178.5±0.50	–	198.0±0.00	179.4±1.33	–
14139 Крестниці	185.0±0.00	–	–	181.5±1.50	–
Подруги	–	182.7±2.18	–	–	–
Валюти	–	–	–	–	–
10680 Аїди	–	183.6±1.95	205.0±0.00	–	–
8199а Барвіхи	–	184.0±0.00	–	179.5±2.50	–
5566 Дані	–	185.3±2.36	178.0±0.00	–	–
550 а Лігії	–	187.0±0.00	–	–	183.0±5.00
6508 Ксантіпи	–	186.1±1.53	196.0±0.00	–	–
Паніки	–	186.0±0.00	–	–	–
Кубані	–	–	–	185.0±5.00	–
825 Приманчи-	–	–	197.9±3.001	–	–
Капелі	–	–	205.0±0.00	–	179.5±2.95
Лазурі	–	–	196.8±5.68	–	–
8479 Вікторини	–	–	195.5±4.50	–	–
5257 Весни	–	183.5±3.50	201.0±0.00	–	–
Карти	–	–	–	183.5±1.19	–
5122 Бурачки	–	181.0±0.00	–	–	–
3574 Каватіни	–	–	–	175.0±0.00	–
3243 Двіни	–	–	–	–	181.5±1.18
0468 Кадетки	–	–	–	179.5±0.41	–
11428 Лопані	–	–	–	–	170.0±0.00
11849 Трелі	–	–	–	–	178.0±8.00
4395 Премії	–	–	–	–	176.4±2.77

Щодо обхвату грудей за лопатками, який свідчить про силу тварини та її вгодваність, а значить і певною мірою про потенційну роботоздатність в групі розглянутих господарств достовірно найкращою виявилась родина Пікантної кінного заводу “Шахтар”, у якій даний промір становив 199,3 см. Потрібно також відмітити, що у маточному складі даного кінного заводу знаходяться досить крупні

кобили, у яких цей промір знаходиться на рівні 201-205 см. Але поряд з цим в породі наявні і набагато менші показники, наприклад, в Лимарівському кінному заводі в родині Лопані обхват грудей за лопатками становив лише 170 см, в Лозівському в родині Каватіни – 175 см, в Запорізькому 177 см в родині Утопії та 181 см в родині Бурлачки.

Таблиця 4. Обхват п'ястка представниць родин в різних кінних заводах, М±m, см

Родина	Запорізький	Дубрівський	Шахтар	Лозівський	Лимарівський
13547 Бухти	19.80±0.30		21.5±0.50	20.38±0.31	
12620 Конвенції	19.38±0.28		21.00±0.00		
9608 Левиці	20.25±0.11	–	–	20.25±0.25	–
10019 Пікантної	19.50±0.50	20.50±0.50	21.17±0.31	–	–
Утопії	19.62±0.38	–	–	–	–
4000 Румби	20.00±0.33	20.35±0.27	20.67±0.33	–	–
Дездемони	19.50±0.50	–	–	–	–
010572 Чудної	19.25±0.25	–	22.00±0.00	19.40±0.19	–
14139 Крестниці	20.00±0.00	–	–	20.00±0.00	–
Подруги	–	20.00±0.00	–	–	–
Валюти	–	19.92±0.08	–	–	–
10680 Аїди	–	19.92±0.07	21.00±0.00	–	–
8199а Барвіхи	–	20.00±0.00	–	20.25±0.25	–
5566 Дані	–	20.25±0.25	20.00±0.00	–	–
550 а Лігії	–	20.00±0.00	–	–	20.00±0.50
6508 Ксантіпи	–	20.43±0.29	20.00±0.00	–	–
Паніки	–	20.50±0.00	–	–	–
Кубані	–	–	–	20.50±0.50	–
825 Приманчи-Капелі	–	–	21.57±0.20	–	–
Капелі	–	–	22.00±0.00	–	19.88±0.13
Лазурі	–	–	21.25±0.25	–	–
8479 Вікторини	–	–	21.50±0.50	–	–
5257 Весни	–	20.25±0.25	21.00±0.00	–	–
Карти	–	–	–	20.13±0.24	–
5122 Бурлачки	–	–	–	–	20.00±0.00
3574 Каватіни	–	–	–	19.50±0.00	–
3243 Двіни	–	–	–	–	19.75±0.17
0468 Кадетки	–	–	–	19.75±0.20	–
11428 Лопані	–	–	–	–	20.00±0.00
11849 Трелі	–	–	–	–	19.75±0.25
4395 Премії	–	–	–	–	19.60±0.21

Таке становище в орловській рисистій породі за окремими господарсько корисними ознаками, як в даному випадку з екстер'єрними характеристиками, небезпечно, коли обмежено поглов'я тієї чи іншої генеалогічної групи в конкретному заводі чи породі. Якщо наявна лише одна продовжувачка родини в породі, як наприклад, Липа родини Лопані в Лимарівському кінному заводі, можливою є подальша селекція за даним показником. А в наступ-

них поколіннях родина має всі шанси зникнути, не витримавши жорсткої конкуренції з боку більш досконалих представниць породи. Звуження ж генеалогічної різноманітності може мати небажані наслідки для популяції орловських рисаків на Україні в цілому.

За обхватом п'ястка достовірної різниці між родинами на виявлено. Велична даного проміру коливається в межах 19,25-21,57см, проте можна відмітити тенденцію до переваги за даним проміром в родинах кінного заводу "Шахтар", тоді як найменший показник відмічено в родині Чудної Запорізького кінного заводу.

З метою встановлення залежності промірів кобил від генотипу та нівелювання впливу паратипових факторів було проведено порівняльний аналіз екстер'єрних характеристик в тих родинах, що розводяться в кількох кінних заводах одночасно. Згідно з проведеним генеалогічним аналізом в орловській рисистій породі, на даний час розповсюдження та розподіл за кількістю продовжувачок в родинах є нерівномірним. Так, нащадки деяких родин поширені в кількох кінних заводах одночасно і мають значне представництво за кількістю. До них відносяться родини: Бухти, Румби, Пікантної, Барвіхи (табл. 1). Поряд з тим виявлено родини, що продовжуються лише в окремих кінних заводах, до того ж мають критично малу чисельність для ефективної селекції.

Оскільки нашими попередніми дослідженнями [7] встановлено найдостовірнішу позитивну залежність жвавості від косої довжини тулуба у коней рисистих порід, а сила впливу цього проміру на жвавість достовірно висока ($2,67 > 2,0$), ми проаналізували його в усіх маточних генеалогічних формуваннях п'яти піддослідних кінних заводах.

За результатами такого порівняння (табл. 5) найкрупнішими виявились представниці родини Пікантної, причому екстер'єрні показники в даній родині мають невисоку варіабельність (1,8%).

Найменшими за розмірами серед родин, представлених в кількох кінних заводах, є кобили родини Конвенції (161 см).

Серед родин, що мають представництво у кількох кінних заводах достовірно ($V > 0,95$) найдовший тулуб мають представниці родин Пікантної (169,7) та Крестниці (166,7). До того ж обидві досить консолідовані за даною ознакою, оскільки мають низьку мінливість за даним проміром (1,80 – 2,8%). Найменшу косу довжину тулуба відмічено в родині Конвенції (161 см).

Мінливість косої довжини тулуба в орловській рисистій породі, за даними власних досліджень, знаходився в межах від 2,29-3,32%. Найбільш варіабельним даний промір був в Запорізькому кінному заводі в родинах Капелі – 4,77% та Аїди – 3,86%.

Таблиця 5. Коса довжина тулуба представниць родин, які зустрічаються в кількох кінних заводах

Родина	M±m, см	Стандартне відхилення, см	Коефіцієнт варіації, %	Поголів'я, що залучено до аналізу
13547 Бухти	165,6±1,15	3,83	2,31	11
12620 Конвенції	161,0±1,69	4,15	2,58	6
9608 Левиці	166,8±1,67	4,74	2,84	8
10019 Пікантої	169,7±0,97	3,06	1,80	10
4000 Румби	163,6±1,23	4,74	2,89	15
010572 Чудної	163,3±2,06	5,05	3,09	6
14139 Крестниці	166,7±1,76	3,06	1,83	3
10680 Аїди	162,3±2,04	5,78	3,56	8
8199а Барвіхи	165,3±2,21	4,42	2,68	4
6508 Ксантіпи	166,2± 1,55	4,68	2,80	9
Капелі	163,6±3,48	7,79	4,77	5
5257 Весни	167,0±1,00	1,73	1,04	3

Таблиця 6. Проміри племінного маточного складу різних кінних заводів

Родина	Запорізький	Дубрівський	Шахтар	Лозівський	Лимарівський
Висота в холці, см	158,2±0,58	161,4±0,50	163,5±0,49	161,6±0,69	158,5±0,70
δ,рм	3,34	3,25	3,09	3,54	3,22
Коефіцієнт варіації, %	2,11	2,02	1,89	2,19	2,03
Коса довжина тулуба, см	163,7±0,95	163,7±0,61	168,6±0,63	164,9±0,74	160,5±0,88
δ,рм	5,43	3,93	4,03	3,78	4,01
Коефіцієнт варіації, %	3,32	2,41	2,39	2,29	2,49
Обхват грудей за лопатками, см	180,5±0,72	184,5±0,68	196,9±1,17	181,5±0,67	179,4±1,27
δ,рм	4,14	4,44	7,47	3,43	5,83
Коефіцієнт варіації, %	2,29	2,40	3,79	1,89	3,25
Обхват п'ястка, см	19,8±0,11	20,2±0,08	21,1±0,10	20,0±0,10	19,8±0,09
δ,рм	0,65	0,52	0,66	0,53	0,4
Коефіцієнт варіації, %	3,28	2,59	3,14	2,68	2,03
Племінне поголів'я	33	42	40	26	21

За даними порівняльного аналізу висоти в холці, косої довжини тулуба, обхвату грудей та обхвату п'ястка маточного складу кожного з кінних заводів, залучених до аналізу, достовірно найкращим виявився кінний завод "Шахтар", найгіршим відповідно Запорізький (табл. 6).

При цьому кобили кінного заводу "Шахтар" досить вирівняні за окремими промірами, наприклад висотою в холці (1,89%) та косою довжиною тулуба (2,39%). Поряд з цим їх варіабельність за обхватом грудей висока – до 4%, а за обхватом п'ястка знаходиться на рівні інших кінних заводів (2,03 – 3,28%).

В середньому мінливість за висотою в холці в орловській рисистій породі становить 1,88-2,19%, за косою довжиною тулуба – 2.29-3,32%. Найвища варіабельність за косою довжиною тулуба в Запорізькому кінному заводі. Мінливість обхвату грудей в породі на рівні 1,89 – 3,75%. Як найбільш консолідованих за даним показником відзначено кобил, які знаходяться в маточному складі Лозівського кінного заводу.

Висновки. Згідно з порівняльним аналізом в маточних структурних групах досліджуваних кінних заводів за косою довжиною тулуба, достовірно пов'язаною з роботоздатністю рисаків, найкращий показник виявлено в родині Пікантної. Найгіршою за косою довжиною тулуба серед усіх родин досліджуваних заводів є родина Конвенції. Проте варіабельність даного показника в родині дозволяє проведення ефективної селекції.

За даними порівняльного аналізу усіх чотирьох промірів кобил маточного племінного складу різних кінних заводів, залучених до аналізу за середнім значенням висоти в холці, найкращим виявився кінний завод "Шахтар", найгіршим – Запорізький кінний завод.

Перспективи подальших досліджень. Дані дослідження проведені з перспективою подальшої роботи з удосконалення кращих за комплексом екстер'єрних ознак заводських родин, пошуку вірних шляхів і напряму племінної роботи з родинами, що мають нижчі показники розвитку селекційних ознак.

Список використаної літератури

1. Волгіна Н.В. Залежність селекційних ознак коней різних порід від типу конституції / Н.В. Волгіна, Д.А.Волков, В.А. Косов // Матеріали міжнародної наук. практ. конф. «Зоотехнічна наука Поділля: історія, проблеми, перспективи», (Кам'янець-Подільський, 16-18 березня 2010 року). – Кам'янець-Подільський: видавець ПП Зволейко Д. Г. , 2010. – Вип. 18. – С.21-23.

2. Мысин М.А. Показатели промеров в маточных семействах орловской рысистой породы лошадей разных конных заводов / М.А. Мысин, С.А. Козлов, В.А. Мысина.
3. Мысин М.А. Сравнительный анализ селекционных признаков орловской рысистой породы лошадей между маточными составами Московского, Хреновского, Чесменского и Алтайского конных заводов / Мысин М.А. // Материалы международного объединённого съезда генетиков и селекционеров посвящённого 200-летию со дня рождения Чарльза Дарвина и V съезду Вавиловского общества генетиков и селекционеров (ВООГис) – М.: МГУ, 2009. – Ч 1. – С. 90.
4. Мысина В.А. Сравнительный анализ резвостных качеств лошадей маточных семейств орловской рысистой породы / В. А. Мысина, М. А. Мысин, С. А. Козлов // Сельскохозяйственная биология. — 2010. - №2. – С. 110-111. – (Серия биология животных).
5. Програма селекції коней орловської рисистої породи в Україні на 2001-2011 роки. / Ю. Ф. Мельник, В. М. Клок, Д. М. Микитюк, Б. М. Гопка. – Корпорація “Конярство”, 2003. – 67 с.
6. Супрун І.О. Сучасні маточні генеалогічні формування в структурі орловської рисистої породи/ І. О. Супрун // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції “Сучасні проблеми інтенсифікації виробництва продукції тваринництва” 19-21 квітня 2011 року. – Одеса: ОДАУ, 2011.
7. Супрун І.О. Характеристика популяційно-генетичних параметрів коней орловської рисистої породи/ І.О. Супрун// Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. – К., 2009. – Вип. 138. – С.193 – 197.
8. Хмельничий Л.М. Оцінка екстер'єру тварин в системі селекції молочної худоби: монографія/ Л. М. Хмельничий. – Суми: ТОВ Мрія, 2007. – 260 с.